

7. prof. dr hab. Teresa Kostkiewiczowa
8. prof. dr hab. Roman Loth
9. prof. dr hab. Lidia Wiśniewska
10. prof. dr hab. Barbara Bobrowska
11. prof. dr hab. Elżbieta Nowicka
12. prof. dr hab. Krystyna Ratajska
13. prof. dr hab. Zdzisław Szelaǵ
14. dr Elżbieta Wróbel
15. dr Małgorzata Burta
16. dr Jacek Głazewski

Komisja Rewizyjna

1. prof. dr hab. Stanisław Fita
2. prof. dr hab. Krystyna Stasiewicz
3. dr Monika Gabryś
4. dr Violetta Wejs-Milewska
5. mgr Marta Mikosińska

Sąd Koleżeński

1. prof. dr hab. Piotr Zwierzchowski
2. dr Kazimierz Maciąg
3. dr Zbigniew Kaźmierczyk

Nowi Członkowie Honorowi

Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza

1. prof. Jerzy R. Krzyżanowski
2. prof. dr hab. Józef Bachórz
3. mgr Czesława Szetelska

DOI: 10.18318/WIEKXIX.2008.23

UCHWAŁA TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. ADAMA MICKIEWICZA

Delegaci zebrani na Zjeździe Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza (Bydgoszcz, 6-8 czerwca 2008), realizując zapisany w Statucie Towarzystwa obowiązek troski o program edukacji polonistycznej oraz opiniowania sytuacji i metod nauczania języka polskiego w szkole, poddali gruntownej dys-

kusji aktualne problemy szkolnej edukacji polonistycznej oraz sformułowali szereg wniosków skierowanych do Ministra Edukacji Narodowej.

1. Z całą mocą przypomniano o fundamentalnym znaczeniu zdobywanej na lekcjach języka polskiego wiedzy i umiejętności dla kształtowania poziomu intelektualnego przyszłych uczestników życia zbiorowego, dla otwartej, humanistycznej formacji i wrażliwości młodego pokolenia oraz dla tworzenia i utwierdzania wspólnoty opartej na znajomości symbolicznych znaków kultury, służących komunikowaniu się wszystkich Polaków, niezależnie od zawodu, wieku i miejsca zamieszkania.

2. Stwierdzono, iż nauczanie języka polskiego w naszych szkołach nie spełnia tych ważnych zadań edukacyjnych i społecznych, co skutkuje m.in. systematycznym spadkiem czytelnictwa i kontaktu z kulturą, ubóstwem i niepoprawnością języka w komunikacji publicznej i prywatnej oraz dominacją technicystycznej wizji świata, pozbawionej refleksji antropologicznej i aksjologicznej, a także ograniczeniem zainteresowań i potrzeb do sfery cywilizacji konsumpcyjnej.

3. Sytuacja ta wymaga natychmiastowych działań naprawczych, a przede wszystkim uporządkowania spraw programowych, kanonu lektur oraz założeń dotyczących przeprowadzania egzaminu maturalnego z języka polskiego.

4 a. Program nauczania – zrewidowany i starannie opracowany przy udziale przedstawicieli środowiska badaczy literatury i języka, nauczycieli z dużą praktyką i osiągnięciami pedagogicznymi oraz stowarzyszeń literackich – winien być stabilny i nie może podlegać nieprzemyślanym i nieoczekiwanym zmianom, szczególnie powodowanym okolicznościami życia politycznego.

b. W kanonie lektur powinna być zachowana równowaga między piśmiennictwem epok dawnych i literaturą współczesną. Do zadań przedmiotu „język polski” należy wprowadzenie uczniów w obszar narodowej tradycji kulturowej oraz ukazanie jej wymiaru uniwersalnego, znajdującego wyraz w każdej z epok narodowej kultury.

c. Należy też zrezygnować z jedynie fragmentarycznej lektury wybitnych dzieł literackich, ponieważ tego typu kontakt z tekstem nie tylko nie pozwala dostrzec jego swoistości i walorów artystycznych, ale też – nie służy pełniejszemu odczytaniu jego sensów.

d. Mimo różnorodnych związanych z tym problemów metodycznych należy także zachować historyczny porządek poznawania rzeczywistości literackiej, odstępowanie od niego skutkuje bowiem całkowitym zamętem i źle służy orientacji uczniów w tendencjach i kierunkach kulturowych przemian oraz w rozumieniu historii.

5. Jednym z głównych powodów alarmującej sytuacji w szkolnym nauczaniu języka polskiego jest krańcowa rozbieżność między założeniami i treściami zapisanymi w podstawie programowej a wymogami egzaminacyjnymi nowej matury. Typ zadań zawartych w sprawdzianie maturalnym nie odpowiada naturze przedmiotu, wymaga od uczniów mechanicznych i bezrefleksyjnych odpowiedzi zgodnych z kluczem (najczęściej jednostronnym i schematycznym) przygotowanym przez autorów sprawdzianu. Skutkuje to – z jednej strony – ograniczaniem samodzielności uczniów i rezygnacją z traktowania przez nich dzieł literackich jako przedmiotu osobistej refleksji i intelektualnej inspiracji, z drugiej zaś – prowadzi do traktowania przez nauczycieli lekcji języka polskiego jedynie jako służących „wytrenowaniu” sprawności rozwiązywania testu maturalnego. Przy takim podejściu podstawowe zadania kształcące i formacyjne przedmiotu nie są w ogóle realizowane, a uczniowie kończący szkołę średnią nie zdobywają wiedzy, umiejętności i dyspozycji intelektualnych, niezbędnych każdemu uczestnikowi życia zbiorowego. Sposób przeprowadzania sprawdzianu maturalnego, zarówno w części ustnej jak i pisemnej, powinien być zmieniony i dostosowany do natury przedmiotu.

6. Czynniki odpowiedzialne za poziom i jakość nauczania przedmiotu „język polski” winny także zadbać o realizację programu w zakresie wiedzy o języku. Jest ona nągminnie zaniedbywana w szkołach, co prowadzi do coraz mniej sprawnego posługiwania się językiem, a także do powszechnego braku – niezbędnej człowiekowi współczesnemu – wiedzy o naturze tego środka komunikacji społecznej, o jego możliwościach i ograniczeniach. Położenie szczególnego nacisku na tę część programu przedmiotu „język polski” jest również sprawą szczególnie ważną i pilną.

Przedkładając resortowi odpowiedzialnemu za stan edukacji narodowej wnioski i postulaty środowiska od dawna żywo zainteresowanego sprawami polonistycznej dydaktyki i uczestniczącego w jej kształtowaniu, wyrażamy także gotowość współdziałania z instytucjami i gremiami, które prowadzą prace nad udoskonaleniem programu przedmiotu „język polski” w szkole. Wśród członków Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza jest wiele osób (uczonych, wykładowców akademickich, nauczycieli z wielkim dorobkiem dydaktycznym, ludzi związanych z instytucjami kultury), których doświadczenie i wiedza mogą służyć szkolnej edukacji i przyczynić się do naprawienia wad i błędnych rozwiązań, które obecnie prowadzą do obniżenia poziomu nauczania polonistycznego w szkole oraz do szkód w intelektualnej formacji młodego pokolenia.